

Kunstleven in Duitschland

EEN BEZOEK AAN BREMEN

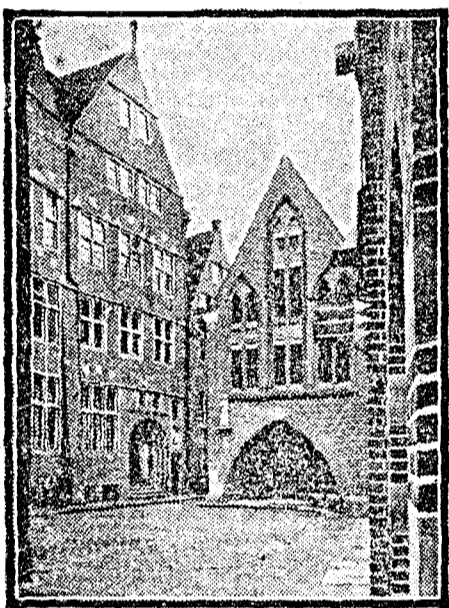
HAVEN- EN KUNSTSTAD

Berlijn, 22 Juni 1927.

De wegen van den te Berlijn verblijvenden buitenlandschen journalist leiden vaak naar andere belangrijke steden van het uitgestrekte Rijk.

Deze dagen leidde onze weg naar Bremen.

Over deze havenstad zou heel wat te vertellen vallen. Zij is de zetel van den machtigen « Norddeutschen Lloyd ». Haar haven ligt ver buiten de stad, te Bremerhaven, een gemeente, die honderd jaar geleden werd opgericht door een verstandigen burgemeester van Bremen, die begreep dat zijn stad te ver van zee was gelegen om zich op andere wijze tot een groote havenstad te kunnen ontwikkelen. Bremer is echter, wat van zoo weinige havensteden kan worden gezegd (Antwerpen maakt hier een loffelijke uitzondering) ook een fraaie stad waarin ook de kunst hoog in eere wordt gehouden.

Een gedeelte van de Böttcherstraat

Om ons van dit laatste te overtuigen, hadden ons uitgenoodigd naar Bremen. Wij waren vijfhonderd man sterk. Op de lange lijst der gasten prijken namen van zeer bekende persoonlijkheden op het gebied der politiek, der kunst en der wetenschappen. Zij allen waren naar de oude Hansastad gereisd als gasten van Dr. Ludwig Roselius, die hen had verzocht de plechtige inhuldiging te komen bijwonen van het Paula Becker-Modersohn-Huis in de Böttcherstrasse.

Voor de meeste onzer lezers zullen dat alles wel zeer vreemd klinkende namen zijn. Een woord van opheldering is hier dus noodzakelijk.

PAULA BECKER-MODERSOHN

Paula Becker-Modersohn, aldus heette een Duitsche schilderes, die op 21 November 1907 overleed, nauwelijks een-en-dertig jaar, bij de geboorte van haar dochtertje. Deze kunstenaress, die zich eerst op twintigjarige leeftijd was gaan wijden aan de kunst, heeft tijdens haar kortstondige loopbaan alle wrangheden en teleurstellingen van den zoeker-naar-nieuwe-wegen gekend. Niemand geloofde in haar kunst. Niemand begreep deze schilderes, die niet alleen steeds streefde naar oorspronkelijkheid maar ook volmaaktheid in lijn en kleuren zocht. Eerst na haar vroegen dood zag men in welk talent met Paula Becker-Modersohn verloren was gegaan. Een troepje kunstenaars, die zich in het heidedorpje Worpsswede nabij Bremen hadden gevestigd, dorpie waar Paula Becker stierf, werden haar eerste verdedigers tegenover een onmeedoogende kritiek. Dezelfde schilders, die zo lang Paula leefde hun schouders voor haar kunst hadden opgehaald waren — helaas te laat! — tot inkeer gekomen. Niet alleen kunstenaars waren het trouwens, die het voor de overledene opnamen. Kunstkenner sloten zich bij de bewonderaars van de schilderes aan en zoo ontstond een kleine gemeente, die het werk en de persoonlijkheid van Paula Becker-Modersohn met schier religieuze overtuiging vereerden. Ludwig Roselius werd de leider der beweging.

Ludwig Roselius is een te Bremen levend industrieel. De voornaamste onderneming, die hem en zijn broeder toebehoort is een wereldvermaarde fabriek van coffein-vrije koffie. Ludwig Roselius, doctor honoris causa van een der oudste Duitsche universiteiten en konsul-generaal van Bulgarije, is echter meer dan een industrieel. Hij is een bekwaam schrijver en een uitstekend redenaar. De toespraken, die hij hield te Bremen, bij de inhuldiging van het door hem aan zijn stad geschonken Paula Becker-Modersohn-Huis en een dag later voor de kunstenaars-kolonie van Worpsswede, hebben op zijn toehoorders een onbeschrijfelijk diepen indruk gemaakt door hun vorm en hun inhoud. Ludwig Roselius is verzamelaar. Zijn woning is een museum van zeldzaam mooie werken van jonge Duitsche meesters, in de eerste plaats van deze, die te Bremen en te Worpsswede leven. Roselius, ten slotte, is een Maecenas in den waren zin des woords. Deze door het lot begunstigde nijveraars besteedt zijn vermogen op een wijze, die niet voldoende tot voorbeeld kan strekken. Bremen is dank zij zijn vrijgevigheid een zienswaardigheid van onschat-

bare waarde rijker geworden. Wij meenen: de Böttcherstrasse, waarin het Paula Becker-Modersohn-Huis gelegen is.

FEN EIGENAARDIGE STRAAT

De Böttcherstrasse was, nog twee jaar geleden, een oud straatje gelegen vlak bij het mooie Marktplaats met zijn door vele dichters bezongen stadhuis en « Ratskeller », deze onder het stadhuis gelegen herberg met zijn zeldzamen voorraad oude wijnen. Het straatje was niet bijzonder interessant. Er stonden, op één enkel goed bewaard middeleeuwsch huis na, dat ook thans behouden is, slechts wat oude magazijnen en pakhuizen in. Het gemeentebestuur besloot deze magazijnen en pakhuizen te doen verdwijnen. Zij zouden plaats maken voor een reeks kantoorgebouwen.

Ludwig Roselius, met zijn liefde voor Bremen en zijn bewondering voor het oude karakter der stad, wilde verhinderen, dat door het oprichten van moderne gebouwen, niet alleen de Böttcherstrasse, maar ook de geheele omgeving, haar middeleeuwsch cachet zou verliezen. Daarom vroeg hij aan het gemeentebestuur om vergunning, op eigen kosten de Böttcherstrasse te doen ombouwen in een straat van moderne huizen, zonder dat echter het eigenaardige karakter van het oude straatje en de oude stempel, die het droeg, verloren zouden gaan. Zoo ontstond de Böttcherstrasse.

Het straatje bevat een tiental gebouwen, die elk voor zichzelf zienswaardig zijn. Knappe bouwmeesters hebben hier dit zeer moeilijke probleem opgelost. Zij hebben een nieuwe straat doen ontstaan, met nieuwe, vaak moderne en hyper-moderne huizen — maar de wandelaar waant zich toch thuis in de middeleeuwen als hij in het smalle straatje tusschen de nieuwe gebouwen stapte. Het geheel is misschien wel wat al te wereldtentoonstelling-achtig gemaakt. Maar het beoogde doel is zeker bereikt. Het Paula Becker-Modersohn-Huis zelf, vervaardigd door Bernhard Hoetger, uitstekend architect en beeldhouwer, zelf een der grootste vrienden en bewonderaars van de overledene kunstenaress, is veel geëerd geworden. Maar de kritiek, die vaak alleen oog heeft voor de details, heeft nimmer verzuimd hulde te brengen aan den meester aan wiens origineel talent dit werk te danken is. Het Huis bevat een reeks zalen waarin hedendaagsche schilders en beeldhouwers uit Bremen en Worpsswede hun arbeid ten toon stellen. Een reeks bijzondere zalen, smaakvol en diskreet ingericht zijn uitsluitend gereserveerd voor het werk van Paula Becker-Modersohn, wiens fraaiste doeken hier voor immer zijn ondergebracht. Ludwig Roselius, die deze werken geleidelijk in zijn bezit had vereenigd, heeft ze aan dit door hem gebouwde museum afgestaan. In zijn woning hangen intusschen ook nog een reeks typische doeken van deze kunstenaress.

Over de andere gebouwen kunnen wij kort zijn. Een kunsthandel. Een boekhandel. Een zeer mooie societait. Een bank en een zeer origineel-ingerichte herberg. Een museum en de propaganda-ruimten van de reeds genoemde koffiefabriek zijn er de voornaamste van.

WORPSSWEDE

Van ons bezoek aan Bremen hebben wij gebruik gemaakt om een uitstapje te ondernemen naar Worpsswede. Hier leven thans nog een dertigtal kunstenaars te midden van een zeer primitieve, schier achterlijke landelijke bevolking. Landschap en menschen zijn overbasterd en de schilder heeft hier een dankbaar gebied. De hier gevestigde kunstenaars geven zich de grootste moeite om te verhinderen, dat hun dorpie al te veel door toeristen zou worden opgezocht. Worpsswede is overigens moeilijk te bereiken. Het heeft een zeer kurieus restaurant, weer een werk van Hoetger, een alleraardigst hotelletje in boerenstijl ingericht en een nieuw gebouwde waar schilders en beeldhouwers hun werken ten toon stellen. Worpsswede heeft echter bovendien niet alleen de herinnering aan Paula Becker-Modersohn, het heeft ook haar graf. Dit is getooid, op het primitieve kerkhof, met het meesterwerk van Bernhard Hoetger. Een grafmonument van roerende eenvoud dat van grenzenlooze verheerlijking getuigt.

Worpsswede, ten slotte heeft nog iets. Het heeft Heinrich Vogeler, dezen heerlijken meester van het penseel en dezen niet minder heerlijken mensch.

Vogeler is, zooals zijn omgeving het noemt, edel-kommunist. Maar zelfs zij wier overtuiging rechtstreeks indruischt tegen de zijne, bewonderen Vogeler en roemen zijn grenzenloze onbaatzuchtigheid. Vogeler, die door zijn kunst een welgesteld man was geworden heeft geheel afstand gedaan van zijn aardse goederen. Zijn mooie door hem zelf met liefde versierde woning, met de prachtige wand-schilderingen, is thans een te-huis voor kinderen van politieke gevangenen. Vijf-en-twintig knapen en meisjes, wier vaders om hun overtuiging hun vrijheid hebben verloren, worden hier verpleegd en opgevoed. Elke maand maken zij plaats voor evenveel andere kinderen — en de navraag is groot. Wij hebben, onaangekondigd, een bezoek aan dit te-huis gebracht. Wij zagen er zeker geen en ander van zuiver propagandistischen aard, waarmee wij het geenszins eens waren. Maar wij zagen er ook wat een enkele man, gedreven door de liefde voor allen die lijden, voor zijn medemenschen kan doen en in het bijzonder voor diegenen die niet verantwoordelijk zijn voor de rampen, die onzen tijd teisteren: Voor de kinderen.